

- ۱- آثار سوء جسمانی چون اختلالات گوارشی و عصبی، بسته شدن رگ‌های قلب، ضعف بینایی و چشایی، کوتاهی عمر، قطع نسل و ...؛
- ۲- آثار سوء اجتماعی چون افزایش میزان قتل، تجاوز به اموال و ناموس دیگران، ایجاد ناامنی و ...؛
- ۳- آثار سوء روانی چون کاهش میزان اراده و همت، زوال عقل، افزایش افسردگی و خودکشی و ...؛
- ۴- از همه مهم‌تر، آثار سوء اخلاقی چون جلوگیری از یاد خدا، ناسزاگویی و هتک حرمت دیگران، ناامیدی از رحمت پروردگار و زمینه‌سازی برای ارتکاب گناهان دیگر. در این میان، منافع اندکی چون سود اقتصادی یا کاهش مقطعی غم و غصه، هیچ‌گاه نمی‌تواند مجوزی برای مصرف آن باشد.

۶- آثار شوم قماربازی

قمار نیز مانند شراب، در نگاه تمام ادیان، عملی زشت و نکوهیده است. ضررهای بیشمار قمار نیز محدود به مسائل اقتصادی هم چون کاهش نشاط و از بین رفتن فضای کسب و کار و نیز تباهی سرمایه‌های عظیم مادی و انسانی نمی‌گردد؛ بلکه به موضوعات جسمی و روحی چون افزایش سکت‌های قلبی ناشی از هیجان کاذب و افزایش افسردگی نیز سرایت نموده و حتی سبب بروز بسیاری از جرایم مالی و قتل نیز می‌گردد.

۷- انفاق، در حد متوسط

وقتی خداوند برای پیشرفت آیین اسلام دستور انفاق داد، عده‌ای سؤال کردند: «ما نمی‌دانیم چه مقدار از اموال خود را انفاق کنیم!» از این رو، این آیه نازل شد و فرمود: «غفو» را انفاق کنید. منظور از «غفو» در این آیه، میزان متوسط و حد وسط تفسیر شده است؛ به این معنا که نباید در انفاق چندان ولخرجی نمود که موجب فقر و نداری انفاق‌کننده گردد و نباید چنان دست‌بسته و با خست رفتار نمود که سبب دوری از برکات این عمل نیک گردد.

پیام: اسلام، دین عقل و اندیشه است و با هرچه موجب زوال عقل و اندیشه شود، مخالف است. «فِيهِمَا اِثْمٌ كَبِيرٌ»

بسم الله الرحمن الرحيم

آیه ۲۱۶

واژه: کُفْرَة: وادار شدن بر کار یا چیزی، اجبار.

۱- یک قانون کلی

خداوند می‌فرماید که بشر نباید تشخیص خودش را در مسائل مربوط به سرنوشتش حاکم سازد چرا که علم او از هر نظر محدود و ناچیز است و معلوماتش در برابر مجهولات همچون قطره‌ای در برابر دریاست، همان‌گونه که در قوانین تکوینی خداوند، از اسرار آفرینش همه اشیاء با خبر نیستند و گاه چیزی را بی‌خاصیت می‌شمرند در حالی که پیشرفت علوم فواید مهم آن را آشکار می‌سازد، همچنین در قوانین تشریعی، بسیاری از مصالح و مفاسد را نمی‌دانند، به همین دلیل ممکن است چیزی را ناخوشایند دارند در حالی که سعادت آن‌ها در آن است یا از چیزی خشنود باشند در حالی که بدبختی آن‌ها در آن است.

پیام: یکی از مهم‌ترین شعارهای قرآنی، این است که به آن چه خداوند برای ما مقدر ساخته است، راضی باشیم؛ زیرا خیر و صلاح ما در آن است. «كُتِبَ عَلَيْكُمُ ... وَ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ»

آیه ۲۱۷

واژه: اِسْتَأْذَنُوا: توانایی آن را داشتند، آن کار را توانستند، انجام دهد. (از ریشه «طَوَعَ: رغبت و خواستن» می‌باشد).

۲- گناه مشرکان بزرگ‌تر است

پیش از جنگ بدر، تنی چند از یاران پیامبر که به دستور حضرت برای ارائه گزارش از مشرکان، به نزدیکی مکه رفته بودند، با گروهی از قریش برخورد کردند که یکی از بزرگان قریش به نام «عمر بن حَضَرَمی» نیز در میان آنان بود. آن‌ها از این فرصت بهره جسته و وی را در روز آخر ماه رجب - که از ماه‌های حرام است - کشتند. این موضوع دستاویزی برای مشرکان قریش شد و همه‌جا تبلیغ کردند که مسلمانان در ماه حرام، جنگ می‌کنند. در این آیه - ضمن این که بر حرمت جنگ در ماه‌های حرام تاکید

می‌کند و آن را گناهی بزرگ می‌شمارد - در پاسخ به تبلیغات سوء مشرکان اظهار می‌دارد که درست است که جنگ در ماه حرام گناه بزرگی است (و جمعی از مسلمانان به اشتباه مرتکب آن شده‌اند)؛ ولی کارهایی که مشرکان می‌کنند مانند سدّ کردن راه خدا و کفر به او و سدّ کردن راه مسجد الحرام و اخراج مردم آن‌جا از آن دیار، گناهی بس بزرگ‌تر است و از این گذشته، فتنه‌انگیزی که مانع رسیدن پیام اسلام به گوش مردم می‌شود، از قتل بدتر است. پس از نزول این آیه، کسانی که در ماه حرام در جهاد شرکت کرده بودند، نزد پیامبر آمده و ضمن عذرخواهی، اظهار کردند که آیا اجر مجاهدان را دارند یا نه؟ آیه بعد نازل شد و از آنان دلجویی نمود.

۳- احباط و تکفیر

«احباط» در اصطلاح علم عقائد، به این معناست که ثواب اعمال پیشین بر اثر گناهان از بین برود و در مقابل، «تکفیر» به این معناست که کیفر و آثار گناهان پیشین به خاطر اعمال نیک آینده زایل شود. آیات متعددی از قرآن به مسأله «احباط و تکفیر» پرداخته است: توبه، آیه ۶/ زمر، آیه ۶۵/ محمد، آیه ۳۳/ هود، آیه ۱۶/ فرقان، آیه ۲۳ و... اصل این مطلب که برخی گناهان چون شرک، موجب از بین رفتن اثر اعمال نیک می‌گردد، امری مسلم و انکارناپذیر است، هرچند درباره کیفیت تفسیر این امر میان متکلمان اختلاف وجود دارد. از منظر برخی، احباط و تکفیر به معنای مذکور، به دلایل متعدد عقلی و نقلی نادرست بوده و قرآن تنها بر این امر تأکید می‌کند که ثواب عمل، مشروط به آن است که انسان با ایمان از دنیا برود و عقاب و مجازات هم به شرطی است که آن فرد توبه نکند. (مفاد این آیه نیز مؤید این معناست.) به عقیده برخی دیگر، احباط و تکفیر امری ممکن است که هیچ منافاتی با عقل و نقل ندارد؛ چنان که ممکن است زحمات سالیانه فردی به واسطه یک اشتباه کوچک، از دست رفته و نابود شود. در حقیقت، احباط و تکفیر، خود نوعی پاداش یا عقاب برای عمل است. برای توضیح بیشتر این مطلب، به کتب کلامی یا تفاسیر مراجعه نمایید.

پیام: لازم است آرزوها، هدف‌ها و تلاش‌های دشمن خود را بشناسیم. «وَلَا يَزَالُونَ يَقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ»

آیه ۲۱۸

واژه: **يَرْجُونَ:** امید دارند. (گفته اند «رَجَاء» حالتی میان «آرزو» و «طمع» است و همیشه با حالت ترس و خوف همراه است؛ زیرا فرد احتمال می‌دهد که به آن خیری که امید دارد نرسد).

۴- خوف و رجا

مؤمنان، مهاجران و مجاهدان در راه خدا به رحمت خاص الهی رجای واثق دارند. مؤمن همواره در خوف و رجاست؛ نه خوف تنها دارد که موجب یأس از رحمت الهی است و نه رجای صرف که مایه اَمَن از مکر الهی است. یأس از رحمت و اَمَن از مکر الهی، با اعتقاد به رحمت گسترده و قدرت بی‌نهایت خداوند سازگار نیست.

با وجود وعده مکرر و حتمی و قطعی خداوند درباره رحمت و بهشت برای اهل ایمان و جهاد، سرّ تعبیر به «يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ» در این آیه، خطرهای احتمالی است که همواره مؤمنان، مهاجران و مجاهدان را تهدید می‌کند؛ خطرهایی مانند شک در تحقق تقوا و خلوص که شرط پذیرش اعمال است و خطر ارتکاب گناهانی در آینده که اعمال را حبط می‌کنند.

پیام: خداوند نسبت به گمان نیک بنده خود، پاسخ مثبت می‌دهد. «يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ» (در حدیث قدسی آمده است: «من نزد گمان نیک بنده مؤمن خود هستم.»)

آیه ۲۱۹

واژه: **الْمَيْسِر:** قمار. (یسر: آسانی) (قمار را از آن جهت «میسیر» گویند که قمارباز می‌خواهد مال دیگران را به آسانی به دست آورد).

۵- آثار شوم شراب‌خواری

شراب‌خواری از گناهان کبیره و بنا بر روایات، مورد نهی شدید تمام ادیان بوده است. ضررهای بیشماری که ناشی از شرب خمر می‌باشد، به حدی است که به گفته یکی از دانشمندان، ترک آن، موجب تعطیلی بیش از نیمی از بیمارستان‌ها و تیمارستان‌ها در سراسر جهان خواهد شد. نمونه‌ای از ضررهای بیشمار این گناه از این قرار است: